І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 94. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го ТРАВНЯ (MAY) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 94. VOL. LXVIII.

СЕНАТ ЗБІЛЬШИВ ВИДАТКИ НА БУДІВЕЛЬНУ ПРОГРАМУ

БАНКОВА КОМІСІЯ ПРИЗНАЛА НА БУДІВЕЛЬНУ ПРОГРАМУ І ВІДБУДОВУ МІСТ $4,990,000,000

Вашингтон. — Сенатська Банкова і Валютова Комісія 18-го травня ухвалила на будівельну програму і на відновy міст суму $4.990.000.-000, на $200 мільйонів більше, ніж пропонував президент Кеннеді. По $100 мільйонів призвали на збільшені видатки на мешкання для студентів при коледжах, і на транзит. Голова цієї комісії в Сенаті сенатор Джан Дж. Спаркман з Алабами, заявив, що повний Сенат почне дебату над цим проєктом вже в найближчому тижні. На його думку не буде трудноців при ухваленні будівельної програми в повному Сенаті. Але сенатор - республіканець з Індіяни Гомер Е. Кейпгарт, який разом із двома сенаторами - демократами з Півдня голосував проти ухвалення цього проєкту, заявив, що він поведе боротьбу проти ухваленої суми в повному Сенаті, бо, на його думку, прийнятий проєкт є „нереальний і занадто ліберальний". Сенатор Кейпгарт є проти того пункту в проєкті, який дозволяє видавати 45-річні морґеджі з низькими відсотками. Він назвав цей пункт „нереальним". Цей самий сенатор виступає також і проти того, щоб власники домів могли діставати 25-річні позики до висоти $10.000 на нові направки домів та на інсталяцію водопроводів. Досі ці позики були на протяг п'ятьох років і вони могли виносити найбільше $3.500. Республіканські сенатори Джекоб К. Джевітс із Ню Йорку Прескотт Буш із Коннектика ту заявили, що вони ще расзголосять свої поправки до законопроєкту, які комісія відкинула. Ці поправки йшли в тому напрямку, щоб уряд давав позики громадським і неприбутковим організаціям на побудову мешкальних домів для населення з середніми прибутками і на будову однородинних мешкань. Будівельна програма належить до тих п'ятьох проєктів, які Кеннеді назвав тими, що мають бути ухвалені в першу чергу. Палатна Комісія вже в найближчому тижні має подати свою редакцію цього законопроєкту. Ця комісія вже ухвалила деякі пункти цього проєкту, але провідник республіканської меншости в Палаті Репрезентантів конґресмен Чарлз А. Галлек з Індіяни заявив, що республіканці в повній Палаті поборюватимуть урядовий загальний проєкт, бо в ньому є нездорові пункти, які зможуть підмінувати засаду будівельної програми. З інших проєктів, визначених Президентом, як важні, Конґрес вже прийняв проєкт про допомогу безробітним районам, і Кеннеді вже його підписав. Інші законопроєкти, про допомогу школам і медичну допомогу емеритам, є предметом нарад Конґресових Комісій.

ЗДА випустять комунікаційний сателіт в половині 1962-го року

Вашингтон. — Представник Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації повідомив 18-го травня, що з-поміж сімох корпорацій вибрали Радіову корпорацію Америки, яка має збудувати для уряду перший досвідний комунікаційний сателіт, який зможе передавати телефонічні розмови і телевізійні програми через Атлантик. Цей сателіт мають випустити з летунської базя в Кейп Канаверал на Флориді в половині 1962-го року, і він буде випробувати можливість телефонічної, телеграфічної і телевізійної комунікації з країнами в Европі. Будова цього проєкту, названого Проєктом Рілей має коштувати коло $3,250,000. Його будуватиме оборонний електричний відділ Радіової Корпорації Америки в Принстоні, Ню Джерзі.

Шрайвер домагається на Корпус Миру $40 мільйонів річно

Шикаґо. — Директор Корпусу Миру Сарджент Шрайвер, вернувшися з поїздки за кордон, заявив, що він незабаром предложить Конґресові бюджет ним очолюваного Корпусу, який виноситиме від $ 25.000.000 до $ 40.000.000 річно. Цей бюджет буде на фінансовий рік, що починається 1-го липня ц. р. Досі видатки на Корпус Миру йшли з окремих фондів, які були призначені на взаємну безпеку. До кінця червня ц. р. витрати на Корпус Миру винесли $ 5 мільйонів. Шрайвер відвідав деякі держави в Азії, де ствердив, що всюди радо приймуть добровольців із Корпусу Миру, а проти американського проєкту виступають тільки комуністи, а деколи також і „зле поінформовані націоналісти". Досі є вже стільки зголошень на добровольців, що треба негайно вишколювати принаймні 3.500 добровольців. Шрайвер має конферувати з Президентом і з конґресовими провідниками, щоб підготовити законопроєкт про постійність Корпусу Миру.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній президент Двайт Д. Айзенгавер** 17-го травня прийняв у своєму бюрі в Ґеттисбурґу, Па., колишнього англійського прем'єра графа Еттлі, з яким він співпрацював під час і після війни.

● **Під час побуту в Канаді пані Кеннеді** оглядала музеї в столиці Канади, де тисячна юрба канадійців її щиро вітала, коли вона появлялася на вулицях міста. Прем'єр Канади Діфенбейкер підкреслив це в своїй промові в Парляменті, коли він представляв першу леді ЗДА членам обидвох палат Парляменту.

● **Палата Репрезентантів** більшістю 305 до 104-ох голосів прийняла законопроєкт, який має причинитися до того, щоб до ЗДА прибувало більше туристів із чужих країв. Здійснення цього закону має в першому році коштувати 3 мільйони долярів, а в другому $4,700,000.

● **Професор Принстонського університету** д-р Деніел Трайфен виграв в суді справу і не мусить посилати своїх дітей до публічної школи, які є надзвичайно здібні, і які не можуть навчатися з пересічними дітьми в публічній школі. Суддя стояв на тому становищі, що представник стейту Ню Джерзі не міг довести в суді, що ті діти не дістають належного навчання поза школою.

● **Бразилійський президент** Квадрос зарядив спалити великі запаси кави, яка не була першої якости, і яку важко було експортувати до Америки, яка купує каву найкращих сортів. Мають спалити більше як 6 мільйонів мішків кави, що рівняється 300.000 тони кави.

● **Дружина** нюйоркського сенатора пані Маріон Джевітс заявила журналістам, що це вона намовила свого чоловіка, щоб відмовився кандидувати цього року на пост нюйоркського посадника. Вона є матір'ю трьох дітей і сказала, що воліла б мати чоловіка біля себе і дітей в Ню Йорку, але її чоловік, як мейор Ню Йорку, замкнув би за собою двері до більшої політичної кар'єри, до якої він має належну підготовку, і яка є ще перед ним.

● **Комісар поліції** в Ню Йорку повідомляє, що в минулому році в тому місті внаслідок автових катастроф згинуло 596 осіб, а з того аж 105 осіб згинули тому, що їхні авта їхали занадто близько до попередніх возів. Поліція перестерігає автоводіїв, щоб не зближалися заблизько до авт, бо це є дуже небезпечне і спричиняє автові катастрофи.

Зустріч Кеннеді з Діфенбейкером закінчилася узгідненням поглядів у справах закордонної політики

Під час повороту президента Кеннеді і його дружини з Канади до Вашинґтону їх вітали на аеродромі летунської бази Ендрю представники уряду і дипломатичного корпусу. На фото: президент Кеннеді розмовляє з деканом дипломатичного корпусу амбасадором середньо - американської держави д-ром Ґіллермо Севілля-Сакаса.

Оттава. — При закінченні візити президента ЗДА Джана Ф. Кеннеді видано окремий комунікат, який свідчить про те, що Кеннеді і канадійський прем'єр Джан Діфенбейкер узгіднили свої погляди на закордонну політику. На вступі комунікату говориться про те, що Кеннеді і Діфенбейкер обговорили проблеми закордонної політики та взаїмні відносини між ЗДА і Канадою. В другому пункті комунікату стверджується, що обидві держави мають повне довір'я до Організації Об'єднаних Націй. Обидва державні мужі заявляють, що їхні країни за головну ціль в закордонній політиці вважають справу міжнародного роззброєння, в першу чергу проблему атомової зброї. Обговорили і справу оборони вільного світу, яка концентрується при проблемі НАТО. Треба скріплювати оборонні сили цієї організації так довго, поки не буде договору про роззброєння. В справі Західньої Півкулі вирішили, що треба приспішити економічний ріст країн цієї Півкулі та всіми засобами треба змагати то того, щоб в країнах Західньої Півкулі не поширювався комунізм, бо розвиток латинських американських держав є можливий тільки тоді, коли в них буде демократична форма влади. Вкінці комунікату говориться про те, що ЗДА і Канада змагають до миру в світі і до поширення району волі в світі.

Демократи критикують секретаря оборони

Вашингтон. — Демократичні члени Конґресу гостро критикують секретаря оборони Роберта МекНамару. Конґресмен Мелвін Прайс з Іллиной критикує його за те, що він відкинув плян будувати атомовий літак, зменшуючи його військову важливість. Сенатор Стюарт Саймінґтон з Мізурі виступає проти секретаря оборони за те, що подає „недокладні" вісті про силу совєтських керованих ракет. Він сказав, що відомості про ті ракети, подані секретаріятом оборони різняться від того, що про цю справу зізнав представник Центральної Розвідчої Агенції. Коли МекНамара вперше зустрінувся з представниками Конґресу, то його хвалили демократи, але тепер його критикують за скасування пляну побудови атомового літака, за пропозицію зменшити число бомбовиків Б-70 і за проєкт в 1962-му році припинити зовсім продукцію бомбовиків із людською залогою. МекНамара пробував обороняти свої проєкти в Конґресових Комісіях Збройних Сил, але без успіху, бо Конґрес ухвалив продовжувати будову далекосяжних бомбовиків.

Кастро пропонує ЗДА виміняти кубинських повстанців за 500 тракторів

Гавана. — Кубинський прем'єр в промові до студентів і фармерів заявив, що радо продасть Америці тих 1,200 кубинських повстанців, яких він взяв до неволі під час інвазії, що почалася була 17-го квітня цього року, за 500-ть бульдозерів і гусеничних тракторів. Одночасно Кастро сказав, що „фашистських еспанських священиків" він загурно віддасть Америці. Коли ЗДА не схочуть виміняти отих своїх „хробаків" за бульдозери і трактори, тоді він зарядить, щоб полонені повстанці працювали в таборах праці та копали окопи й будували фортифікації для оборони кубинського острова проти інвазії із ЗДА. Присутні оваційно оплескували пляни Кастра „продати" полонених за трактори або вислати тих в'язнів до примусових таборів праці. Кастро заявив, що не хоче замінювати тих полонених, які доконали різних злочинів. Кубинський прем'єр закликав до збільшення продукції кукурудзи, фасолі і свиней, бо це допоможе розв'язати проблеми революції.

● **Аґенти Федерального Бюра Інвестиґацій** заарештували трьох студентів із стейтового Університету Міссісіпі за те, що вони викрали 65,650 бойових патронів із складу зброї корпусу офіцерів резерви в Старквіллі, Міссісіпі.

Скала-Старицький цієї неділі дає концерт в Ню Йорку

Ню Йорк. — В цю неділю, 21-го травня виступить тут з одиноким концертом відомий наш оперовий співак, соліст королівської опери „Ля Моне" в Брюсселі Мирослав Скала-Старицький, що був запрошений до Америки на гостинний виступ в „Опера Гавз" у Сан Франсіско, де співав партію Володимира Ігоревича в опері Бородіна „Князь Ігор". Концерт Скали - Старицького в Ню Йорку в найближчу неділю відбудеться в залі школи Вашинґтона Ірвінґа, о год. 6:30 ввечері. В програмі концерту ряд пісень на слова Тараса Шевченка та оперові арії українських і чужих композиторів.

Мирослав Скала - Старицький

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ УНС ЗАКІНЧИЛА ПЕРЕВІРКУ, ВИЇХАЛА НА СОЮЗІВКУ

Джерзі Сіті. — Головна Контрольна Комісія Українського Народного Союзу, що від понеділка 15-го травня переводила тут в головній канцелярії УНСоюзу свою річну перевірку майна, діловодства і організаційного стану цієї великої організації, закінчила свою працю минулого четверга, 18-го травня, з пополудневих годинах і виїхала на Союзівку, оселю УНСоюзу біля Керґонксону в Кетскильських горах, де переведе ще перевірку діловодства і стану тієї оселі, залишаючись там уже до річних нарад Головного Уряду УНС, що почнуться в понеділок, 22-го травня. Закінчуючи свою перевірку в головній канцелярії УНС, Контрольна Комісія ствердила, що все діловодство і звіти є в порядку, а організаційне життя в належному розвитку. Контрольну Комісію очолює д-р Володимир Галан, інж. Вол. Косар є його заступником, інж. Степан Куропась сповняє функції секретаря, а п. Петро Кучма і дир. Петро Пуцило є членами цієї важливої в Головному Уряді Українського Народнього Союзу комісії.

НАТО перевірює функціонування свого атомового апарату

Париж. — Головне командування збройних сил Організації Північно-атлянтійського пакту (НАТО) переводитиме в своїй головній кватирі під Парижем наради, що їх ціллю буде перевірити функціонування апарату, існуючого для „командування і контролі" над атомовою зброєю — ракетами і бомбами, що їх мають члени НАТО. Яке велике значення має ця справа для військового плянування західніх держав, вказує на це факт, що на ті досліді вправи, що відбудуться від 23 до 26 травня ц. р., відлетять з Америки голова шефів об'єднаних штабів ген. Лайман Лемніцер, шеф штабу армії ген. Джордж Декер, шеф штабу летунства ген. Тамос Вайт, шеф морських операцій адмірал Арлей Бирке і директор шефів об'єднаних штабів ген. Ерл Вілер. тільки командант морської піхоти ген. Дейвід Шуп залишиться в Пантаґоні. „Командування і контроля", пов'язані з атомовою зброєю НАТО, мають велике значення для проблеми передачі атомової зброї безпосередньо під відання головного командування збройних сил НАТО ген. Лоріса Норстеда і створення таким чином із НАТО „четвертої атомової потуги". Газети пригадують, що окремі країни НАТО мають вже від Америки ракети типів „Чесний Іван" (Анест Джан), „Серджант", „Корпораль", „Редстон", „Матадор" і „Ніке (Найк)-Геркулес". Всі вони мають близький або середній засяг. Зате атомові ракети типу „Поляріс", які знаходяться теж в Атлантійському обширі, мають вже такий засяг, що можуть поцілювати й центральний Совєтський Союз.

Англійці вдоволені зустріччю Кеннеді з Хрущовим

Лондон. — Англійська публічна опінія, яка стоїть під сильним впливом угодівських груп та взагалі наставлена на „мир", опертий на „співіснуванні" з Совєтами, прийняла дуже прихильно вістку про заплановану на початок червня ц. р. у Відні зустріч президента Кеннеді з Хрущовим. Офіційні англійські кола не сподіваються ніяких великих вислідів з цієї зустрічі, себто ніякої користи з неї — твердять газетні коментатори, — але вважають, що добре буде, коли Джан Ф. Кеннеді і Нікіта Хрущов пізнають один одного і коли Хрущов прийде з розмови із Кеннеді до переконання, що не можна дозволити собі на ставлення Заходу перед доконані факти в справі Берліну чи в іншій частині світу — бо тоді Захід не завагається збройно боронити своїх прав. Едвард Гіт, лорд королівської печаті, заявив в англійській палаті громад під час дебати над закордонно-політичними справами, що „мусимо зробити все можливе, щоб Хрущов з'ясував собі, що одностороння акція в справі Берліну — дуже небезпечна". Очевидно, що речник соціялістичної Партії праці зайняв також прихильне становище до зустрічі Кеннеді з Хрущовим. Західньонімецький канцлер Аденауер дістав листа від Кеннеді з повідомленням та поясненням причин рішення щодо тієї зустрічі. Не є теж виключене, що державний секретар Дін Раск, який перебуває на Женевській конференції в справі Ляосу, прийде до Парижу для поінформування постійної Ради НАТО про причини і цілі конференції президента Кеннеді з Хрущовим.

ВІДВІДИНИ ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА ДЖАНСОНА В ІНДІЇ

Джін Кеннеді Смит, сестра президента Кеннеді з віце-президентом Линдоном Б. Джансоном (з правого боку) та індійським прем'єром Неру під час прийняття в президентській палаті в Ню Делі. Джансон прибув до Індії для обговорення з Неру ситуації в південносхідній Азії й американської допомоги для Індії.

ЧОТИРИ СОВЄТСЬКІ ГЕНЕРАЛИ ЗГИНУЛИ В ТАЄМНИЧОМУ ВИПАДКУ

Москва. — Офіційна аґенція ТАСС проголосила в минулий четвер 18 ц. м. комунікат совєтського міністерства військових справ, що чотири генерали і один полковник згинули був генерал В. У. Колпакчі випадку під час виконування своїх обов'язків". Коли і де це сталося та серед яких обставин — нічого не сказано. Найвидатнішим з отих генералів був генерал В. У. Колпакчі (прізвище передане американськими кореспондентами, мабуть перекручене), який відзначив себе під час останньої війни в битві за Лодзь з Польщі, дістав тоді ордер Суворова, відзначений в 1945 р. ордером Леніна та в 1955 р. проголошений „героєм Совєтського Союзу". Далі комунікат називає генералів С. Н. Перевьорткіна, В. І. Гоффе і А. П. Морозова, і також полк. В. М. Х'хловського (?). Захід. коментатори негайно звернули увагу, що большевики виявляють свої летунські і інші катастрофи, особливо військового характеру, тільки тоді, коли вони здогадуються, що західні чинники вже знають про це. У даному випадку большевицька пропаґанда не подала ніякого натяку на те, що катастрофа, в якій згинуло 5 високих совєтських старшин, мала щось спільне з міжплянетними дослідами. В усякому разі, це була якась особливо важлива місія й нагода, що в ній взяли участь аж чотири генерали, з них один ґенерал артилерії. В культурному світі це нечувана річ, щоб засекречувати подію, яка спричинила смерть чотирьох генералів „у виконуванні службових обов'язків".

Женевська конференція про Ляос реагує на порушення комуністами перемир'я

Женева. — Англійський міністер закордонних справ лорд Гюм подав під кінець четвергового засідання 14-членної конференції в справі Ляосу до відома, що тількищо дістав повідомлення від державного секретаря Діна Раска і від королівського уряду Ляосу, що комуністична сторона систематично порушує військове перемир'я та що на деяких відтинках комуністична артилерія острілює позиції ляоської королівської армії. Англійський міністер додав, що Міжнародна невтральна комісія для справи перемир'я нічого про це не подала, але він домагався окремого обговорення справи скріплення компетенцій і технічних можливостей праці цієї невтральної контрольної Комісії. Вже раніше того самого домагався канадійський міністер закордонних справ Говард Ґрін. Проте скріплення обов'язків контрольної комісії та практичних можливостей виконування їх виступають большевики та китайські і ляоські комуністи, вірні своїй традиції —відтягатися від усякої міжнародної контролі, щоб можна було порушити умову та продовжувати підривну і партизанську роботу. Речник ляоських комуністів виголосив промову з атаками проти ЗДА, але ані державний секретар Дін Раск, ані Аверелл Гарриман, який проводитиме американській делеґації в Женеві після відлету Раска до Вашинґтону, вийшли були з залі і не слухали ляоського комуніста. Засідання Женевської конференції призначено ще на п'ятницю 19 ц. м., після чого буде перерва до вівтірка.

Альжирські араби призначили делеґатів до переговорів з Францією

Париж. — Альжирсько-арабські націоналісти призначили 8-членну делеґацію, яка офіційно виступатиме від імені тимчасового закордонного уряду Альжиру, покликаного до життя націоналістичною організацією арабів, Фронт національного визволення. У проводі цієї делеґації стоїть віце-прем'єр і міністер закордонних справ названого тимчасового уряду, Балькацем Крім, колись командант одного відтинку партизанського фронту альжирських арабів проти Франції, потім військовий міністер арабських партизанів. Тому то він має повагу й серед альжирських партизанських військовиків. Зрештою, в тій делеґації є репрезентовані більш поміркована і радикальніша течії серед альжирських-арабських націоналістів. Є між ними два теперішні команданти партизанів в Альжирі, міністер фінансів того екзильного уряду, дипломатичні посередники, що підготовили цю конференцію та секретар прем'єра того екзильного уряду, Фергата Аббаса. Така арабська делеґація мала відлетіти в четвер 18 ц. м. окремим літаком з Тунісу до Женеви, де займатиме цілу окрему віллю, що буде під сильною сторожею швайцарської поліції, та щоденно літаком буде перелітати на другий беріг озера, до містечка Евіян-ле-Бен, місця переговорів з представниками французького уряду.

У СВІТІ

● **У зв'язку з французько-альжирськими переговорами**, які почнуться в найближчу суботу в містечку Евіян-ле-Бен на кордоні Швайцарії, французький уряд перевезе п'ятьох видатних альжирських арабських діячів, яких в'язнить від жовтня 1956 року, до віллі під Парижем, де вони дістануть розмірну свободу рухів. Вони зможуть приймати гостей і комунікуватись з делеґатами тимчасового альжирсько - арабського уряду, учасниками згаданої конференції з французами.

● **Американська делеґація в Об'єднаних Націях**, яка разом з урядовцями і технічним персоналом нараховує понад 100 осіб, перенеслась до нового власного будинку навпроти палацу Об'єднаних Націй в Ню Йорку. Голова делеґації, амбасадор Адлей Стівенсон, казав удекорувати собі свій кабінет виключно африканськими прикрасами, що їх привіз з собою з недавньої своєї подорожі по чорному континенті.

● **Товариство охорони звірят** в Мелбирні, Австралія, дістало рідку скаргу: фармер С. Дж. Сандерс просив, щоб узяти в охорону не звірята, а його, що його і його дім атакує вирій рідкої породи войовничих і напастливих австралійських птахів. Коло сотні тих створінь просиджують на галузях довкільних дерев і досвіта та в сумерку громадою налітають на віконниці і двері, бомбардують їх своїми дзьобами та роблять поважні шкоди. Опікуни звірят знайшлись у клопоті.

● **Московські диктатори** перевели ще одну чистку: викинули „прем'єра" Кірґізької „Республіки" Казі Дікабаєва та на його місце призначили Болота Мабєтова. Причина: „поважні недоліки" у кірґізькому сільському господарстві, спричинені не так виною тих жертвенних козлів, як аматорськими хрущовськими експериментами.

● **Ізраїльський парлямент** прийняв 41 голосами проти 21 пропозицію уряду, щоб не дебатувати над справою допущення на судовий процес Айхмана двох свідків оборони, колишніх високих урядовців з часів Гітлера. Праві жидівські посли зголосили в цій справі інтерпеляцію до уряду, але той відмовився від відповіді.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Лихо з професорами

70 професорів Гарвардського університету з Кембриджу, Мессачузетс, вмістили за своїми підписами в „Ню Йорк Таймсі" з 10-го травня ц. р., як платне оголошення, одвертого листа до президента Кеннеді в справі американської політики супроти Куби. Не погоджуючись з „нищенням громадянських прав" режимом Фіделя Кастра та його „залежністю від комуністичного бльоку" і признаючи небезпеку поширення „соціяльної революції того спеціяльного роду" на всю Південну Америку, гарвардські професори ставлять перед Президентом цілу низку тез і конкретних порад. У чотирьох пунктах своїх суґестій вони домагаються: „щоб уряд З'єдинених Держав завернув з теперішньої лінії, яка йде в напрямі американської військової інтервенції на Кубі, — щоб не давав дальше ніякої підтримки для інвазії на Кубу еміґрантських груп, — щоб замість того старався відтягнути Кастрівський режим від комуністичного бльоку через дипломатичні зв'язки та нав'язання торговельних взаємин і щоб зосередився на конструктивних зусиллях в напрямі виелімінування в інших частинах Латинської Америки таких соціяльних умовин, які дають поживу тоталітарному націоналізмові".

У відповідь тим порадам Кубинська Революційна Рада, зложена з різних кубинських еміґрантських груп в ЗДА, за підписами шістьох членів з д-ром Хозе Міро Кардоною у проводі, проголосила в „Ню Йорк Таймсі" з 18-го ц. м. відкритого листа „До професорів з Гарварду, які писали до президента Кеннеді про Кубу". У тому листі кубинські політичні діячі підлають докладній аналізі звернення гарвардських професорів і пункт за пунктом доказують, що вони, гарвардські професори, зважуючись публічно давати президентові З'єдинених Держав політичні поради, не мають зеленого поняття про дійсні відносини на Кубі, про історію і характер тамошньої революції, не знають законодавства Куби, зокрема в ділянці земельної реформи. Кубинські політичні діячі приходять до висновку, що виконання порад цих професорів було б насправді підтримуванням політики Совєтського Союзу, закріпленням комуністичного режиму на Кубі та допомогою жмені кубинських комуністів, лакеїв Москви, в політичному і економічному уярмленні кубинського народу.

Кубинські політичні еміґранти, які знають ці справи з власної довголітньої праці й досвіду, переконливо доказують всю помилковість кабінетних учених, які зробили із свого ультралібералізму святість і дивляться на живі справи живого кубинського народу крізь призму своїх доктрин. 70 гарвардських професорів, у світлі заяви кубинських політичних діячів, виходять як схолястики не з цього світу, як наївняки, що зодяглися в тоґу своїх наукових титулів і проповідують „екс катедра" нібито високі правди, що в дійсності є сущими небилицями. Зокрема, кубинські еміґранти доказують, що повною нісенітницею є твердження професорів начебто Фідель Кастро був примушений звернутися до СССР за допомогою, якої не дістав від Америки. „Нинішня атмосфера на Кубі є атмосферою живої смерти", — твердять кубинські еміґранти - революціонери і доводять це страхітливими фактичними даними, що є актом оскарження не тільки Фіделя Кастра та Москви, але й самих гарвардських професорів, які на ці злочини примикають свої й без того незрячі очі.

Президент Айзенгавер зробив помилку, оточивши себе виключно представниками т. зв. великого бизнесу, що перебільшували принцип приватної конкуренції в усіх ділянках життя і нехтували соціяльними проблемами. Президент Кеннеді робить, може, ще більшу помилку, оточивши себе професорами. Адже, свого часу — ще старий Бісмарк перестерігав: „гундерт цванціґ професорен, Фатерлянд, ду біст ферльорен!" (сто двадцять професорів і, батьківщино, ти втрачена). З цілою пошаною до науки, без якої не існує політики. Але біда з теоретиками - професорами, коли дасться їм ролю практичних політиків.

Оправданий песимізм

В неділю 14-го травня ц. р. в „Домі Свободної Росії" в Ню Йорку відбулося „антикомуністичне зібрання", скликане за почином об'єднання російських еміґрантських організацій, зокрема Північно - Американського відділу російської ветеранської організації „Обще - Воинский Союз". У президії його засідали провідники російських еміґрантів Б. Серґієвський, князь С. Белосельський та інші. З промовами і доповідями, крім названих, виступали ще полк. С. Рясняньский, полк. Гордєєв і колишній в'язень совєтських концтаборів Б. Ганусовський.

Настрої присутніх були, як стверджує звітодавець із цього зібрання в „Новому Русскому Слові" Г. Раковський, в загальному песимістичні. Доповідачі й промовці підтвердили ще раз загально відомий факт, що російська еміґрація ніякої конкретної антикомуністичної акції не веде і що всі її зусилля спрямовані не проти міжнародного комунізму, очолюваного Хрущовим та його клікою, а проти української й інших східньоевропейських еміґрацій, які борються за визволення своїх країн з-під влади червоної Москви. Полк. Рясняньский ствердив, що, коли справа йде про „антисовєтську пропаганду", то боротьба з нею серед російської еміґрації проводиться „надзвичайно погано. Замість об'єднаної боротьби з комуністами, окремі еміґрантські угрупування ведуть боротьбу між собою" і, зокрема, „мало використовуються можливості пропаґанди серед американців".

З характеристичною ревеляцією виступив князь Белосельський. Ствердивши мізерну кількість присутніх на цьому „антикомуністичному зібранні", провідний діяч російської еміґрації пригадав показовий для активности цієї еміґрації факт, що в цьогорічній параді льояльности в Ню Йорку російська група складалася з... двох осіб.

Заклик представника російських ветеранських організацій вести „рішучу й безкомпромісову боротьбу" з міжнародним комунізмом пролунав без відгомону. Зате з куди більшим зацікавленням, а то й захопленням сприйняли присутні виступ голови цього „антикомуністичного зібрання" Бориса Серґієвського проти ненависного російським еміґрантам закону про поневолені народи, що його суттєвим змістом є боротьба з комуністичним імперіялізмом і оборона поневолених комунізмом народів. Нарікаючи, що цей „закон ще далі залишається всилі", Серґієвський критикував спроби деяких російських еміґрантських чинників добитися поправок в цьому законі, зокрема увести до згаданих у ньому поневолених народів також і російський народ. На думку Серґієвського, така поправка була б абсурдною, бо, мовляв, тоді виходилоб, що російський народ є поневолюваний „російським комуністичним імперіялізмом".

Більшість присутніх гаряче підтримала виступ Серґієвського і висловилася не за такі чи інші зміни в законі про поневолені народи, але за цілковите його скасування, значить за здійснення того, чого добивається своїми атаками Хрущов і совєтська преса.

Справа боротьби з законом про поневолені російським комунізмом народи привернула головну увагу цього, буцімто, „антикомуністичного зібрання". Цей факт тільки підкреслює стверджену провідниками російської еміґрації повну байдужість і незацікавленість її в справжній боротьбі з комунізмом.

З ДУМКОЮ ПРО 1964-ий РІК

До президентських виборів залишилося ще три з половиною роки, але вже тепер починають в пресі писати про те, хто може бути республіканським кандидатом на президента в наступних виборах. Немає найменшого сумніву, що демократичним кандидатом буде теперішній президент Кеннеді.

Минулого тижня попередній віце - президент Ричард М. Ніксон звернув на себе увагу своєю поїздкою по деяких стейтах, де він виголошував промови з критикою внутрішньої політики демократичного уряду. Ніксон відмовився відповідати на питання, чи кандидуватиме він у 1964-му році, але його бажання триматися на поверхні політичного життя може дати на це питання позитивну відповідь, хоч дехто гадає, що кандидуватиме він аж у 1968-му році.

Минулого року в президентських виборах Ніксон мав тільки одного конкурента в Республіканській партії — Рокефеллера, але цей останній не знайшов підтримки Айзенгавера і республіканського партійного проводу, які однодушно були за Ніксона. В наступних президентських виборах Ніксон матиме проти себе знов Рокефеллера, а крім того ще й сенатора-консерватиста з Арізони, Беррі Голдвотера.

Республіканська партія хоче вернутися до влади, і Ніксон вже тепер конферує з провідними діячами своєї партії на місцях, рекомендуючи їм поширити і скріпити організаційну сітку в терені.

Сенатор Голдвотер також виголошує промови в різних містах країни і може похвалитися великим числом слухачів. Група республіканців-прихильників Рокефеллера має значні успіхи в Н. Джерзі. Але все це разом узяте, ще не дає гарантії на те, що республіканці в 1964-му році матимуть більший шанс перемоги, як в 1960-му році.

Вашинґтонський співробітник „Ню Йорк Таймсу", Расселл Бейкер, пригадує, що Республіканська партія від 1928-го року, коли президентом став Герберт Гувер, аж досі не мала свого президента. Айзенгавер у 1952-му і в 1956-му роках переміг завдяки своїй особистій популярності. Він був політичним „феноменом" За кілька місяців до виборів ніхто не знав, що цей генерал - переможець у другій світовій війні був членом Республіканської партії, і демократи зверталися до нього з пропозицією бути їхнім кандидатом. Співвідношення між зареєстрованими демократичними і республіканськими виборцями представлялось як 60:40. З цього виходить, що республіканці мусять тепер старатися про прихильність демократичних і невтральних виборців. Це два рази зумів осягнути генерал Айзенгавер. Це вдалося осягнути й віце-президентові Ніксонові в 1960-му році, коли Кеннеді мав лише незначну більшість.

Ще гірше представляється для республіканців справа контролі Конґресу. Від 1932-го року відбулося 15 Конґресів, при чому демократи мали більшість в 13-ох Конґресах, а республіканці лише в двох: в 1952-му і 1954-му роках, коли допоміг їм перемогти Айзенгавер. Особистість Ніксона також грала велику ролю в останніх виборах, але Республіканська партія не вспіла тоді, пропорційно до відданих за Ніксона голосів здобути відповідне число сенаторів і конґресменів.

Дотеперішні виборчі вислідди мусять мати на увазі провідники республіканців, — пише згаданий журналіст Р. Бейкер. Вони мусять подбати про єдність партії і про те, щоб у найближчих виборах їхнім кандидатом стала особа, яка мала б притягнути й деяке число нереспубліканських голосів. Серед майбутніх кандидатів називають Рокефеллера, Ніксона і Голдвотера.

Рокефеллера зараховують до лібeрального крила Республіканської партії. Кажуть, що він не є такий немилий для зорганізованого робітництва, як Ніксон. Але Рокефеллер мусів би бути перевибраний на становище губернатора Ню Йорку дуже великою більшістю, щоб у 1964-му році, як кандидат на президента, міг потягнути за собою найбільше число електорів із цього стейту.

Найменші шанси має сенатор Голдвотер, який виступає під прапором консерватизму. Він мусів би переконати республіканців в тому, що його консервативна програма забезпечить їм перемогу у виборах 1964-го року. Але добитися цього буде йому нелегко.

Ніксон стоїть посередині між консерватизмом і лібералізмом і старається поєднати обидва ці напрямки в своїй партії. Він мусить скріпити свої впливи, якщо схоче втриматися на поверхні політичного життя. Осягнути це він зможе, якщо в наступному році здобуде пост губернатора Каліфорнії або припинить там зріст Демократичної партії. Опанувати Каліфорнію тим важніше, що той стейт в 1964-му році матиме таке саме число електорів, як Ню Йорк.

Остання поїздка Ніксона по стейтах виявила, що він вважає себе не тільки за титулярного, але й за дійсного провідника республіканців.

До історії пам'ятника Т. Шевченкові з 1892 р.

В ч. 75 „Свободи" появилася згадка про проєкт пам'ятника Шевченкові з 1892 року. Це мав бути перший, хоч не зреалізований, такий проєкт на нашій Батьківщині. Пізніша доля цього проєкту, оскільки собі пригадую, була така:

Ще перед першою світовою війною, десь так з початком цього століття, зверталися українці до львівської міської ради про дозвіл на здвигнення пам'ятника. Але міська рада на це не згодилася, мовляв, нема відповідного місця. Опісля НТШ старалося про дозвіл на пам'ятник на травнику перед кам'яницею НТШ, на вул. Чарнецького 26, в досить гарному, хоч не дуже репрезентативному місці. Але й на це рада не згодилась. Готовий пам'ятник-погруддя, не знаю, чиїм коштом споруджений і яким чином, опинився в школі УПТ при вул. Сикстуській. По якомусь часі пам'ятник щез. Але хтось знайшов його в ставку на Вульці коло Львова. Видно, якісь „почитателі" поета так заопікувались пам'ятником. Бо як же „братні наруд" міг згодитися, щоб у „польскім ґродзє" пишався пам'ятник автора „Гайдамаків".

Яка була дальша доля пам'ятника — не знаю. Може в цій справі забере голос котрась із кол. учениць школи УПТ з-перед першої світової війни, сучасниць тієї сенсаційної події, як затоплення пам'ятника в ставі. Від неї ми бажали б довідатися: звідки взявся пам'ятник у школі при вул. Сикстуській; який був його вигляд і з якого матеріялу він був зроблений; хто був його фундатором і що з тим пам'ятником сталося по його віднайденні? З учителів школи УПТ, мабуть, из ятн вм нщи м'.п наночш нікого вже немає між живими.

Т. Залеський

Торонто, Онт. 1961 р.

Юрій Таркович

ҐОМУЛКА, СЕЛЯНИ І НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМУНІЗМ

Професор політичних наук Сиракюзького університету, поляк з походження, д-р Кулескі, при одній нагоді сказав приблизно таке: Ґомулка не кращий і не гірший, як Хрущов. Всі комуністи в основному однакові. Розходження між Сталіним і Ґомулкою, а пізніше між Хрущовим і Ґомулкою полягають тільки в тому, що Ґомулка хоче, щоб комунізм у Польщі переводили в життя самі поляки, а не росіяни чи якась інша національність. По суті, за д-р Кулеським, Ґомулка не збирався й не збирається робити чогось такого, чого не робив Сталін чи Хрущов в СССР. Слід згадати,що д-р Кулескі належав до уряду Миколайчика, а потім був заступником польського посла у Вашинґтоні, і він справді знавець комунізму, зокрема совєтського імперіялізму і орієнтується в українських проблемах.

Цю заяву визначного американського поляка ми навели для того, щоб показати, що теперішній т. зв. національний комунізм Ґомулки в Польщі іде й ітиме тими самими шляхами, що й комунізм в СССР. Цим разом зупинимося на долі селян в Польщі і тактиці варшавських горлорізів на чолі з Ґомулкою.

По так добре відомих подіях в жовтні 1956-го року більшість зненавиджених селянами колгоспів розлетілася, і в скорому часі після того сільськогосподарська продукція зросла. Це пригадувало часи НЕП-у в СССР. Деякі непоправні оптимісти добачали в цьому перемогу національного комунізму, який, мовляв, дбає про потреби свого народу і числиться з бажаннями селян. Але ця „передишка" тривала короткий лише час. По закріпленні своєї влади Ґомулка почав умовляти селян, щоб організували сільсько - господарські кооперативи, але цим разом, мовляв, справді вільні. В такий спосіб — доводили польські націонал - комуністи — селянам легше буде придбати сільськогосподарські машини, легше буде осягнути високого рівня життя. Не розуміючи підступно - брехливої тактики комуністів, частина селян повірила у „вільні кооперативи". Як подавав варшавський журнал „Нове Дроґі" з червня минулого року, у Польщі вліті минулого року було вже 2.144 таких кооператив. Управи кооператив справді знаходились в руках селян, але всі ознаки вказують на те, що Ґомулка скорше чи пізніше переведе за совєтським зразком поновну колективізацію. Тим часом уряд всілякими обіцянками заохочує селян - одноосібняків вступати в кооперативи. Якщо більшість їх вступить, уряд негайно перебере кооперативи під свою „опіку", і з добровільних кооператив знову стануть колгоспи, як це було перед жовтнем 1956-го року. Вже в 1959-му році Ґомулка заявив, що „наше село мусить перейти через соціялістичну революцію".

З початку 1960-го року в Польщі розпочалася нібито теоретична дискусія про злі й добрі сторінки колективізації, і деякі газети заходилися переводити певного роду „допити" селян про потребу соціялізації села. З допитуваних більшість висловилася нібито за соціялізацію. Про те, що соціялізація означає примусову колективізацію, звичайно, не говориться. Комуністичні головачі представляють справу так, що сільсько - господарські кооперативи — це вже шлях до соціялізму чи й навіть соціялізм. Отже, все в Польщі проходить так, як колись проходило на Україні перед колективізацією.

Польські селяни, бодай велика частина їх, не вірять урядовим обіцянкам і дуже неради вступають до кооператив. Але націонал - комуніст Ґомулка уперто йде до своєї цілі, до якої йшли Сталін — Хрущов: до знищення вільного селянства, до повної колективізації.

Комунізм не може стерпіти жадної малої чи великої групи людей, яких він не міг би зповні контролювати. Вільний і матеріяльно незалежний селянин вже з своєї природи є небезпекою для комунізму. Всяка незалежність, духова чи матеріяльна — потенціяльна загроза для комуністичного режиму, московського чи т. зв. національного. Тож не диво, що комуністи на Україні, а потім і в інших країнах у першу чергу вдарили по селянах і інтеліґенції. Селяни — носії незалежности матеріяльної, а інтеліґенція — носії свободи духової. І Ґомулка, з власної волі чи під натиском Хрущова, мусить перевести колективізацію села, бо під диктатурою компартії не має права на існування будь- який незалежний сектор.

Генеральний прокуратор домагається закону для поборювання злочинів

Вашинґтон. — Генеральний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді, зізнаючи в Палатній Правничій Комісії, домагався, щоб Конґрес ухвалив нові законопроєкти, які дозволяли б урядові з більшим успіхом поборювати зорганізовані злочини ґенґстерів. Він твердив, що „підземний світ" злочинців став таким могутнім і багатим, що проти нього не можуть виступити місцеві влади. Зорганізовані таємні гри і заклади дають злочинцям річно $7 більйонів прибутків.

НА ТЕМИ ДНЯ

ПРАЦЯ, БАТЬКИ І ДІТИ

Минулої суботи, в домівці Союзу Українок в Ню Йорку, відбулися цікаві доповіді і дискусія на виховні теми. Пані Е. Гойдиш опрацювала тему: „Вплив заробіткової праці матерей на виховання дітей", а п. Л. Храплива: „Національне виховання молоді". Теми широкі і актуальні. Не вичерпати їх впродовж кількох годин. Та рухати їх треба, треба над ними застановлятися, обмінюватися думками і досвідом, бо виховна справа це суспільна проблема першої ваги і її занедбання може принести погані наслідки для поодиноких родин і для суспільства.

Немов на замовлення, в недільному числі тижневого магазину „Ню Йорк Таймсу" (14 травня) теж була порушена справа впливу заробіткової праці матерей на виховання дітей. Вже сам наголовок статейки "Tangled Case of the Working Mother", себто „заплутана справа працюючої матері", вказував, що на справу праці матери поза домом і користей чи шкоди з того для родини і суспільства нема однородного погляду. Справа не така проста до розв'язання і нема цілком виразних доказів на її корисність чи шкідливість. Ті, що засуджують працюючих матерей і уважають працю матері поза домом за абсолютне зло, не мають рації, бо досліди над дітьми виказали, що нема більшого проценту злих дітей в родинах, де мами працюють. Коли ставиться питання: чи повинна мати поза домом працювати? — треба дати відповідь: це залежить. Це залежить від того, яка є мама, які є діти, яка ціла родина. Це залежить від того, чому мама хоче іти до праці, як довго вона має працювати, якого роду є та праця, який вплив та праця має на маму, в якому віці діти, як забезпечена опіка над дітьми під час її праці, як вони відчувають відсутність матері. Це залежить теж у великій мірі від батька: який він є, де працює, якого роду роботу виконує. Навіть в тій самій родині не завжди можна дати ту саму відповідь на це питання. Зміняються обставини, а з ними і відповідь на питання, чи мама має іти до праці. Може бути, що мама працює і виховає добрих дітей, а може трапитися, що не працює, а діти виростуть на клопіт родині і громадянству.

Слушно зауважено, що нема одної якоїсь рецепти на виховання добрих дітей. Дітям треба приділяти увагу, для дітей треба мати час, а головне, треба свідомо ними керувати, застановлятися над способами підходу до дітей. Сам материнський інстинкт в теперішніх скомплікованих часах вже не вистачає. До інстинкту треба додати знання. І тому дивно і сумно, що таке мале число українських матерей користає з тих цікавих викладів, що проходять в суботу по полудні в такому догідному приміщенні, як Народний Дім в Ню Йорку. Коли взяти до уваги, що семінар для матерей відбувається заходами СФУЖО, Окружної Ради Союзу Українок та „Самопомочі", то число присутніх біля 30 жінок ніяк не стоїть у пропорції до членства тих організацій і до числа українок „на долині міста".

М. Драган

Володимир Жила

ЛІТЕРАТУРНО - ЕСТЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ ІВАНА ФРАНКА

(3)

І так, як пише Франко, „одні естетики, консеквентні в своїй доктрині, сміло замикають очі на дійсні факти і заявляють: не мають права ті погані демони! Штука, котра не є культом краси і гармонії, перестає бути штукою, є пародією, карикатурою, деґенерацією штуки... Інші естетики силкуються прорубувати в тій доктрині хвірточку для дійсности і говорять: бридке має настільки право доступу до штуки, наскільки воно потрібне для змалювання характеристичного". Продовжуючи, Франко висуває дальші аргументи: „Ми не знаємо, що таке характеристичне, а властиво можемо сказати, що й краса і сама собою, без домішки бридкого, може бути характеристична, а бридке може бути зовсім не характеристичне, а проте мати таке саме право доступу до штуки, як і краса"[18])

Кінчаючи цю дуже цікаву дискусію і суто наукову арґументацію, Франко висуває глибокі думки, що лягли в основу його теоретичних міркувань про естетику й знайшли практичне застосування в його безсмертній творчості. І так, Франко каже: „Раз назавсіди ми мусимо сказати собі: для поета, для артиста нема нічого гарного ані бридкого, прикрого ані приємного, доброго ані злого, характеристичного ані безхарактерного. Не в тім, які речі, явища, ідеї бере поет чи артист як матеріял для свого твору, а в тім, як він використає і представить їх, яке враження він викличе при їх помочі в нашій душі, в тім лежить секрет артистичної краси... Гоголівські фіґури, такий Хлестаков, Сквозник - Дмухановський, Ноздрьов, Плюшкін і т. д., певно, не взірці ані фізичної, ані моральної краси, а проте вони безсмертні, безсмертно гарні артистичною красою... в артистичній творчості краса лежить не в матеріялі, що служив їй основою, не в моделях, а в тім, яке враження робить на нас даний твір і якими способами артист зумів осягнути те враження... Уяснивши собі це, ми відразу виходимо з метафізичного туману, — пише Франко, — і з пустої гри абстрактними поняттями, і стаємо на полі реальних явищ, доступних для докладної обсервації і експерименту. І що цікавіше, віден ми без труду можемо бачити всі зерна вірної думки в попередніх естетичних теоріях. Коли для Канта формально краса лежить тільки в формі, без огляду на зміст, то це тільки інший, ідеалістичний вислів нашої думки, що артист може всякий зміст обробити артистично гарно. Коли ж той самий Кант говорить далі, що в творах штуки сама формальна краса значить небагато, бо „краса йде від форми до змісту", то це є тільки недокладний вислів Гоголевої думки, що артист, перетворюючи по-свойому явища дійсного світу, надаючи їм артистичну форму, тим самим ублагороднює їх, підносить їх „в перл создания". Коли Шлеґель каже, що краса є приємною появою добра, то це тільки метафізична стилізація того факту, що твори штуки, навіть витискаючи у нас сльози, справляють нам розкіш. Коли ж той сам Шлеґель говорить далі, що бридкість є неприємне явище зла, то в творах штуки можна б радше сказати, вживаючи цієї самої термінології, що бридкість є приємне явище зла, хоча, звісно, поняття добра і зла приплутано тут зовсім не до ладу"[19]).

Франкова літературна спадщина є, без сумніву, кращим доказом його теоретичних міркувань про поетичну красу. Він у своїх творах бив у трагічні струни життя, зображуючи фабричні умови разом з усіма злочинами, моральним упадком, низькими пристрастями, що якимись демонічними силами роздавлюють все, що тільки попадає в їх руки. А тим часом над усім домінує якась окрема філософія, „Борислав сміється" і над тими, які попадають в руки п'явок-спекулянтів, що тягнуть їх на дно, і над експлуататорами людської сили, здоров'я і щастя. І тут не можна заперечити, що в оповіданнях з бориславського життя немає поетичної краси, вона є і виявляється в образах живих фактів людського терпіння, мук, горя і навіть чогось гарного, чи приємного, він черпає для своєї творчости все доступне, бо його мистецтво, це не „мистецтво для мистецтва", а „мистецтво для життя". Він відступає від всякого абстрактного догматизму, він стоїть за правдивість змісту в літературі.

„Йому більш важні ті пекучі квестії (образки з життя робочого люду — В. Ж.), які тут поручені, як їх літературність. Люди, які простягають до нас руки з тих образів і просять о поміч — оце центр тих новель"[28]) — („В поті чола" — В. Ж.); а рівночасно це центр тої великої артистичної краси, яку саме плекав і пропаґував Франко. Вона виеліміновує з естетичної краси всі абстрактні поняття і дає відчуття справжньої краси, таким чином „помагаючи широким масам зрозуміти процес і виплоди артистичної творчости... для артистів (вона — В. Ж.) є джерелом поучення помагаючи їм удосконалювати артистичну техніку, остерігаючи перед шкідливими збоченнями в творчості, подаючи ключ до відрізнення правдивих, творчих артистів від дилетантів і віртуозів форми"[29]).

---

[18]) Там же, стор. 295.

[19]) Там же, стор. 296-297.

[28]) М. Єшан, там же, стор. 276.

[29]) Іван Франко, „Із секретів поетичної творчости", Твори, том 16, стор. 292.

ПРОЛІСКИ

Сині проліски, сині проліски,
Що проклюнулись між дубів.
Я дивлюсь на них
ніжно й боязко,
Ніби в очі, кохана, тобі.

Сині проліски,
перші проліски —
Я за ними весь ліс пройшов.
Дарувати їх гарно й боязко,
Во вони, наче перша любов.

*

Пам'ятаєш ніч ту солов'їну?
Я її у серці бережу.
Ніжна моя зіронько-дівчино,
Хочеш, я про тебе розкажу?

І вогонь очей твоїх зігріє
Тих, хто розгубився
хоч на мить.
Хочеш, і твоя найвища мрія,
Ніби пісня, людям задзвенить?

Хочеш, я зберу
всі квіти в гаю
І вінок сплету для тебе сам?
Хочеш — всіх у тебе закохаю?
І повік нікому не віддам!

ВАЛЕНТИН ГРАБОВСЬКИЙ

МОЛИТВА ЗА МАМУ — ТРАВНЕВЕ ЧИСЛО „ВЕСЕЛКИ"

Вірш Р. Завадовича „Молитва за маму", що відкриває травневе число „Веселки", зокрема цикл матеріялів, присвячених Дневі Матері, повинен стати щоденною молитвою кожної української дитини. Ця молитва щира, сердечна, по-дитячому наївна, її легко вивчить напам'ять навіть малятко. У цьому циклі, присвяченому матері й прикрашеному ілюстраціями П. Холодного й Е. Козака, є ще вірш Г. Чорнобицької „Хло із нас додержав слова?", Уляни Кравченко „На свято матусі" й дві прозові міньятюрки — Т. Білецької „Розмова мами з донею" й юної авторки Христі Сиротинської (Канада) „Моя мама". Зокрема звертаємо увагу батьків, учителів і виховників на міньятюрку Т. Білецької, що дає матеріял для шкільної лекції, чи для гутірки у виховній організації молоді. Зустріч Чап-Чалапа з зайчиком Яцем ЕКО також має темою любов дитини до мами.

Шевченківський цикл матеріялів знайомить дітей з моментами перевезення домовини Т. Шевченка з Петербурга до Канева у розповіді Б. Д. „щоб лани широкополі . . ." зі світлиною первісної могили Поета та з картиною І. Їжакевича „Похорон Т. Шевченка". Збірна рецитація дітей „Вшануймо нашого Поета" А. Коссовської увійде до репертуару дитячих святкувань пам'яті Кобзаря. Шевченківський цикл закривається списком книжок, які повинні прочитати діти - учасники конкурсу на Шевченківські теми.

Прекрасний образ виходу гуцульських чабанів з маржиною у полонини на свято Юрія і пригоду гуцулика Юри з ведмедем дає оповідання М. Ломацького „Яка ж то-та полонина . . .", прикрашене двома світлинами з життя чабанів у горах. До цього краєзнавчого циклу належить і вірш Р. Завадовича „Дніпропетровське" з двома фотами й пояснювальною довідкою, яка знайомить дітей з минулим цього промислового міста, що в часи незалежности Української Держави називалося Січеслав на пам'ятку Запорізької Січі, що мала свій осідок на недалекому острові Хортиці.

Лісова галявина в Карпатах є сценерією, на якій відбувається дія п'єси - оперети Л. Полтави „Червона Шапочка" з музикою В. Безкоровайного і з ілюстраціями - проєктами оформлення сцени й костюмів дійових осіб Е. Козака.

Моменти шкільного життя дітей зображені в вірші „Школяриків клопіт" Н. Мудрик-Мриц з ілюстрацією авторки (для менших дітей) і в вірші О. Кобця про добре діло дівчинки - школярки п. н. „На вулиці" (ілюстр. М. Левицького). Поруч поміщена резензійка на книжку автора для дітей, що саме появилася „Сходить сонце".

Всі ці матеріяли мають спільне тло — весняну природу, що чудово схоплена у вступній ілюстрації П. Холодного „Весна над ставком" і в п'ятому розділі казки „Громадка добродушка Дадка" Авеніра Коломийця з ілюстраціями М. Бутовича про те, як гномик Зуньо піднявся на спині жайворонка під небеса й як вони оба вітали весну. До цього циклу належить і вірш К. Перелісної „Голодні пташата" (ілюстр. А. Манастирського), що єднає весняний цикл з групою матеріялів про Свято Матері.

У травневому числі дальші пригоди з походу Богдана, козака - характерника підводними човнами (Р. Завадович — П. Холодний), загадки-розгадки, кореспонденція з читачами, повідомленя про літні табори дітей на Союзівці.

Число різнородне літературними, пізнавальними, виховними й розваговими матеріялами, дає багато нагоди до шкільних лекцій і організованих гутірок.

Число надруковане радісними весняними кольорами — зеленим і жовто - помаранчевим.

В. Б.

З НАШИХ БУДНІВ

В ГАРЯЧОМУ СЕЗОНІ

Відома ріг, що в Филаделфії температура буває на кілька ступнів вища, ніж у Ню Йорку. Це, зокрема, помігається під гас кожного „вікенду": тоді температура скаге там угору в шалений спосіб! Тоді бо всіми нашими земляками, що замешкують місто Братньої Любови, трясе футбольна гарягка, щоб не сказати — фебра. „Ну, як там нині буде з „Тризубом"?.. Виграємо, ги програємо?!" У Филаделфії „Тризуб" у кожного на серці, в думці і на язиці. Всі інші справи, проблеми і клопоти еміграції стоять далеко - далеко позаду.

Розказували мені пригоду, яку мав один тамошній патріот та ентузіяст „Тризуба" на концерті Капелі Бандуристів, присвяченому сотим роковинам смерти Тараса Шевгенка. В його власних словах справа представляється так:

— „Приходжу, густе, до того Тавн Голу о 3-ій годині по полудні, трохи народу вже є, решта поволі сходиться. Кажуть мені — нема Божика, ані Китастого, що тепер бандуристами дириґує Потапенко, то ще не знати, як воно вийде . . . А я кажу — мені там все риба, хто співає, а хто дириґує, для мене важне — який буде вислід!

Проспівали одну пісню, проспівали другу — нігого. Тихо-ша! Проспівали третю — далі ніхто нігого не говорить. Ну! Я вже погинаю денервуватися! Ви розумієте: головік не знає, що є! А мої бандуристи співають пісню за піснею! Ну! Вже мене погинає фебра телепати! Сиджу, густе, як на жужлях, і тремгу за наших у Ню Йорку, бо казали, що німці, то моцна дружина. Аж на перерві, уявіть собі, виходить на сцену містер Яремко і каже:

— Ол-райт, все в порядку, наші виграли з Ню Йорком 1:0!

Розуміється, вся заля вдарила гугне браво, а я вже спокійно вислухав концерт до кінця. Файно хлопці співали, хог і без двох дириґентів, тільки з одним".

Для пояснення ще хогу додати, що цьому гарягому патріотові порадили в неділю під церквою, щоб пішов на концерт Капелі Бандуристів, бо під гас концерту буде проголошений вислід футбольних змагань „Тризуба" зі Спортклюбом із Ню Йорку . . . Потім виявилось, що таких патріотів, як він, було багато, і цей щасливий збіг обставин поміг Капелі більше, як реклями в пресі і в радіо . . .

Вибираюгись на концерт Мирослава Скали-Старицького до Вашинґтон Гайскул в цю неділю, 21-го травня, я не маю великої надії на те, що в гасі перерви вийде, скажім, на сцену п. Я. Пастушенко і проголосить вислід змагань „Тризуба" із шкотами у Филаделфії... Хог ці змагання з „Третім Люнарком" теж доволі важливі і мають, так би мовити, міжнародний характер, бо „Тризуб" у цьому випадку репрезентує З'єдинені Держави. Але ж і концерт Мирослава Старицького це теж не абияка подія в музигному житті Метрополії, і я вірю, що нашу Вш. Публіку не треба буде заманювати на таке мистецьке свято спортовими комунікатами. Поза тим — це одинокий концерт М. Старицького в цьому сезоні.

Ікер

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Вперше в історії стейту** Монтана відбудеться там у місті Луїставн, Монт., українська імпреза - концерт на пошану пам'яті Т. Шевченка у 100-річчя з дня його смерти. Влаштовує цей концерт Шевченківський Комітет Монтани, який об'єднує невелику громаду українців у цьому стейті. Під час концерту виступлять із промовами д-р Роман Погорецький (українською мовою) та п. Теодор Луців, секретар Комітету (англійською мовою). Крім того у програмі передбачені деклямації, співи й музика. Відбудеться концерт в неділю дня 21-го травня ц. р., о год. 1-ій по пол.

● **Відділ ОбВУА в Ню Йорку** влаштовує в суботу, дня 20-го травня ц. р. в горішній залі Літературно - Мистецького Клюбу, при 149 Друга Евню. Святкові Сходини Членів, присвячені 35-им роковинам смерти сл. п. Симона Петлюри, Голови Директорії та Головного Отамана Військ Української Народної Республіки. Початок о год. 7-ій вечора. Гостям раді.

● **В першому кварталі цього** року прибуло до Канади 10,244 іміґрантів з Европи, в тому числі — 4,350 італійців, 1,057 німців, 1,002 греки, 325 югославів і тільки 31 українець.

Українка Маруся Король — президенткою шкільної самоуправи

Маруся Король прибула до ЗДА 1954 року з Італії, де вчилася в таборових школах в Сарна, Неаполі і Салерно.

В Ню Йорку закінчила середньошкільне навчання в школі св. Юра, де була однією із перших на почесній листі, і потім — 1958 року — перейшла вчитися до Вашингтон Ірвінґ Скул, в якій вчиться понад 4,000 студенток. За три роки перебування в цій школі Маруся Король здобула 12 нагород за успіхи майже в усіх ділянках науки, в географії, геології, математиці, загальному знанні, історії, італійській мові, в танку та ін. як теж два найвищі відзначення — впис на „Почесну листу стипендій" і членство в „Аріста Ліг". Своєю працею і здібностями Маруся Король здобула собі загальну пошану серед студенток школи і тому теж під час виборів до „Студентського Управління" на 1961/62 рік поставлено її кандидатуру на президента „Шкільної Асоціяції". У висліді виборів, що в них її конкуренткою була студентка Керолін Геллер, перемогла Маруся Король і стала першою українкою-президенткою студентської спільноти у Вашингтон Ірвінґ Скул.

Не зважаючи на працю в школі, Маруся Король не занедбує в нічому своїх обов'язків для української спільноти і бере участь в Пласті, як член курінної команди 2-го Куреня УПЮначок та в українському хорі „Думка".

Маруся Король

Її успіхами радіють не тільки її батьки Роман й Анна Королі, але теж і вся українська громада.

С. О.

● **Анна Андерсон**, яка від трьох з половиною років процесується в Німеччині за визнання її за доньку Миколи II, Анастазію, програла справу в суді в Гамбурзі. Суд визнав, що її скарга „не має достатніх основ". Анна Андерсон має тепер 61 рік і перебуває в так званому Шварцвальді, хвора на легені.

Спорт

ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ НАШИХ КЛЮБІВ НА ЦЮ НЕДІЛЮ

„Тризуб“, Філаделфія — „Третій Ленарк“, Шотляндія, міжнародні змагання наших футболістів відбудуться в неділю 21-го травня, о год. 3.00 по полудні, на грищі при 29-ій та Клірфілд Вул у Філаделфії, Па.

УСК Ню Йорк — Айнтрахт С. К.“ Ню Йорк, змагання за першість Нім. Ам. Футбольного Союзу, Ліги „Великої Десятки“, відбудуться в неділю, 21-го травня, о год. 3.00 по полудні, на грищі Айнтрахт Овал в Асторії, Н. Й.

УАСК „Львів“, Клівленд — ВФБ Штутгарт, Німеччина, міжнародні футбольні змагання, в неділю, 21-го травня, о год. 4.00 по полудні, на грищі при Медізон та Вест 140 Вул. в Клівленді, Огайо.

ПІСЛЯ ПЕРЕВОРОТУ В ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ

Вгорі: кол. прем'єр Південної Кореї Джан М. Чанг, повідомлює про резигнацію свого уряду і передання влади військовій хунті. Внизу: провідник перевороту ген. Чанг До Юнг підносить на знак перемоги руки під час зібрання кадетів Військової Академії, які підтримали його виступ проти уряду.

● З комуністичної партії у Франції викинено п'ятьох промінентних членів, які критикували партійну лінію, ведену генеральним секретарем партії Морісом Торезом. Торез є партійним комуністичним диктатором від 1930 року: він вірно служить Москві і „чистить“ всяку опозицію.

В Ню Йорку випробовують вакцину проти кору

Ню Йорк. — Посадник міста Ню Йорку Роберт Вагнер, промовляючи на річних зборах Товариства опіки над публічним здоров'ям, виявив, що міський уряд здоров'я випробовує вакцину проти кору. Цю вакцину винайшов професор медичного факультету при Гарвардському університеті д-р Джан Ф. Ендерс. Д-р С. Кругман із міського уряду здоров'я випробовує її в Ню Йорку і в Республіці Нігерії. Посадник Вагнер казав, що тепер є в Ню Йорку роки з малим числом занедужання на кір, тому міська управа вирішила фінансувати випробування цієї в Нігерії в Африці, де кір є щорічною епідемією. Якщо виявиться, що вакцина забезпечує проти занедужання на кір, то вже в 1962-му році буде можливе щеплення для дітей проти цієї недуги. Давніше передбачали, що щеплення відбудеться аж в 1963-му році. Комісар здоров'я д-р Ліона Бавмгартнер повідомила, що хоч ще немає певних ліків проти туберкульози і пістрякa, то все ж таки тепер вдається виліковувати більше число пацієнтів хворих на ці недуги, якщо тільки вони своєчасно голосяться до лікування.